

9. GUSEVA, L. Konstantin Dmitrievich Ushinsky: The Founder of Scientific Pedagogy in the 19th Century Russia (18.12.2016). History of Education Children's Literature. Italy, Macerata: Edizioni Universita di Macerata, XIII,1, 2018. pp. 479-491.
10. KANT, I. Tratat de pedagogie. Religia în limitele rațiunii. Iași: Editura Agora, 1992. 148 p.
11. LOCKE, J. Some thoughts concerning education. The federalist papers project. 115 p. [accesat: 04.10.2020]. Disponibil: <https://thefederalistpapers.org/wp-content/uploads/2012/12/John-Locke-Thoughts-Concerning-Education.pdf>.
12. MIRANDOLA della G. P. Raționamente sau 900 de teze- Despre demnitatea omului. București: Editura Științifică, 1991. 169 p.
13. MORUS, Th. Utopia. Ediția I. București: Editura Mondoro-Gramar, 2014. 152 p
14. RABELAIS, F. Gargantua și Pantagruel. București: Editura Corint Books, 2019. 367 p.
15. ROGERS, C. R. A deveni o persoană. Perspectiva unui psihoterapeut. Trad. din limba engleză de: Anacaona Mîndrilă-Sonetto, București: Editura Trei, 2008. 560 p.
16. ROUSSEAU, J., J. Emil sau Despre educație. Trad. de: Dimitrie Todoran [online]. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1973. pp. 145-192. [accesat: 03.10.2020]. Disponibil: <https://lectiadefilosofie.files.wordpress.com/2018/07/40-jean-jacques-rousseau-emil-sau-despre-eduatie.pdf>.
17. SCAGLIA, E. "Il cigno canta ancora...": note sulla pedagogia dell'amorevolezza di Johann Heinrich Pestalozzi. Rivista Formazione, Lavoro, Persona- Pestalozzi nella modernità, Italy, Bergamo: Università degli Studi di Bergamo, anno VII, 21, 2017. pp. 59-76.
18. SCHIFIRNEȚ, C. Sociologie. Ediția a III-a revăzută și adăugită. SNSPA Facultatea de Comunicare și Relații Publice „David Ogilvy”, București: Editura. Ro, 2004. pp. 9-14.
19. TAYLOR, Ch. Etica autenticității. Cluj: Editura Idea Design & Print, 2006. pp. 50-51.
20. WILLETT, M. 25 Books That Changed The Course Of History. Business Insider, din 02.12.2013 [accesat: 11.09.2020]. Disponibil: <https://www.businessinsider.com/books-that-changed-history-2013-12?op=1>.

PORTOFOLIUL – CA MODALITATE DE DEZVOLTARE A COMPETENȚEI DE A ÎNVĂȚA SĂ ÎNVEȚE A LICEENILOR

THE PORTFOLIO – AS MEANS OF DEVELOPING HIGHSCHOOL STUDENTS' COMPETENCE OF LEARNING HOW TO LEARN

*Balaban Luminița Maria, doctorandă,
UPS „Ion Creangă” din Chișinău
Balaban Luminița Maria, PhD student
<https://orcid.org/0000-0002-9000-8625>*

CZU 37.011.33

Abstract

The article emphasizes, through a holistic approach of portfolios, the impact upon students' competence of learning how to learn a foreign language. The definitions of the key-words clarifies the usefulness for educational purposes. It insists on the numerous advantages in using the portfolio during the educational process. The disadvantages of using the portfolio and how to overcome them are also explained. The theoretical and practical examples highlight the formative feature. The conclusions identify the article's importance in using the portfolio as a means of self-evaluation and training for life-long learning

Key –words: Portfolio, the competence of learning how to learn, self-evaluation

Portofoliul, din punct de vedere etimologic, este alcătuit din două cuvinte de origine latină: *portare*-a transporta/a păstra și *folio*-hârtie/document. În procesul instructiv-educativ din învățământul preuniversitar apare din anii 1970 în Marea Britanie și Noua Zeelandă, devenind azi un câmp semantic cu diverse înțelesuri și utilizări.

Definițiile date *portofoliului* au ca punct comun faptul că el conține o „colecție de lucrări” [3,20 p] diferențiindu-se prin scopul acestora : pentru a ilustra rezultatele, pentru a reflecta activitatea și propriile acțiuni, performanțele, competențele practice și teoretice, pentru autoevaluare și reflecție asupra conținutului.

Pe lângă „valoarea evaluativă” portofoliul are și „valoare de instruire”, elevii învață și reflectează asupra propriului proces de învățare. [4, p. 221]

Cu ajutorul portofoliului se evaluează:

1. Fiecare element, prin metode adecvate;
2. Nivelul de competență de evaluare prin raportare la o grilă;
3. Progresul realizat; [4, p. 221]

Competența personală, socială și a învăța să înveți din Recomandarea europeană din 2018 reprezintă îmbinarea a două competențe cheie din Recomandarea europeană din 2006: a învăța să înveți și componenta de competențe sociale din competențele sociale și civice.

Competențele sunt învățate mai ales prin practică. Ele sunt cele care împreună țintesc performanța prin:

- abilitatea de a învăța prin colaborare și autonom, de a se organiza și persevera în învățare;
- descoperirea și aplicarea unor tehnici și strategii preferate de învățare;
- aplicarea codurilor de comportament și a regulilor acceptate în diferite societăți;
- deschidere și toleranță pentru puncte de vedere diferite, rezolvând conflicte și manifestând încredere și empatie;
- abordarea unei atitudini pozitive față de propria persoană, cât și față de adoptarea unui stil de viață sănătos;
- manifestarea rezilienței prin gestionarea stresului, prin modul de abordare a obstacolelor și a schimbării în diferite contexte de viață.[6,281 p]

Condiția importantă în învățare și în formarea competenței de a învăța să învețe o constituie practica personală profesională (de exemplu:școlară). Cunoștințele sunt, prin excepție, folositoare atunci când provin direct din practică; sau, atunci, când sunt din alte surse care sunt validate și testate prin practică.

Portofoliile sunt alcătuite din material ce permite elevilor să progreseze în ritmul lor propriu și să folosească diferite stiluri de învățare; ele, de asemenea, facilitează oportunități pentru studiul individual și dezvoltă autoevaluarea și progresul în învățare.[5,281p]

Scopul folosirii portofoliilor ar trebui să fie, în primul rând, instruirea elevilor, astfel încât să poată aplica competent abilitățile ca bază a dezvoltării ulterioare. În al doilea rând,

completarea lor este începutul unui lung proces de învățare continuat prin practica profesională pe parcursul vieții. Și, nu în ultimul rând, acestea fundamentează autonomia și creativitatea celui care învață.

Portofoliul este considerat o metodă complexă de evaluare, care include rezultatele obținute, aplicând celelalte metode și tehnici de evaluare: probe scrise, orale, practice, fișe de observare sistematică a activității și a comportamentului elevului, proiecte, fișe de autoevaluare. El conține sarcini specifice disciplinei, în acest caz, sarcini specifice limbii engleze.

J.Venn menționează: „Procesul și produsul portofoliului prezintă cele două tipuri majore de portofoli:

-*Portofoliul de proces* este o documentare a etapelor de învățare și o informare progresistă cu referire la performanța elevilor.

-*Portofoliul de produs* demonstrează măiestria unei sarcini de învățare sau un set de obiective de învățare și conține doar cele mai bune lucrări” [10, p.533].

Propune următorii pași de evaluare a portofoliilor respective:

- profesorul și elevul trebuie să convină și să identifice clar conținutul portofoliului, care sunt mostre ale muncii elevilor, reflecții, observații etc.;
- profesorul trebuie să elaboreze proceduri pentru a ține evidența conținutului asupra căruia s-a convenit de comun acord și tipul portofoliului;
- profesorul are nevoie de un plan de organizare a conferințelor de portofoliu (întrunirilor), care sunt reuniuni formale și informale, în care elevii primesc recenzii vizavi de lucrul (proces/produs) realizat și discută despre progresul lor. Aceste conferințe sunt o parte esențială de evaluare a portofoliului [10, p.540].

V.Cabac enunță trei tipuri de portofolii cu următoarele completări:

-*portofoliul de învățare*: include diverse lucrări ale studentului și reflecții asupra acestor lucrări pe o anumită perioadă de timp (an școlar, semestru, curs). O bună parte a lucrărilor este stocată la decizia elevului, dar poate interveni cu unele solicitări și cadrul didactic dacă solicită elevul;

-*portofoliul de prezentare* a elevului care conține cele mai reușite lucrări ale acestuia. Este elaborat din texte selectate la dorința elevului cu anumite comentarii personale. Este un instrument de autoevaluare, de formare la elevi a unei viziuni critice asupra propriei lucrări;

-*portofoliul de evaluare* este utilizat pentru aprecierea nivelului de dezvoltare a competențelor, țintesc finalitățile. Materialele sunt diferite ca și conținut, dar permit a judeca despre procesul și rezultatul învățării.[2,130 p]

Cu ajutorul portofoliului se urmărește progresul elevului după caz:

-de la un semestru la altul,

-de la un an școlar la altul,

-de la un ciclu de învățământ inferior, la următorul superior.

Astfel se poate forma o imagine de ansamblu asupra activității desfășurate într-un interval de timp. Scopul portofoliului este de a forma și confirma competența de a învăța să învețe a elevilor, în funcție de obiective, reprezentând ce știu și ceea ce sunt capabili să facă.

În alcătuirea sa se are în vedere: vârsta elevilor, specificul disciplinei, interesele, nevoile și abilitățile lor.

Portofoliul poate conține: selecții din teme pentru acasă ale elevului, scheme sau notițe din clasă, prezentări orale, situații de învățare în perechi sau grup salvate pe o memorie externă,

proiecte, referate, eseuri, articole publicate. Este important ca elevul să cunoască câte eșantioane trebuie să conțină proiectul, cum să fie ele organizate și selectate. Portofoliul poate conține o cerință standard, prin care se selectează lucrările reprezentative.

Profesorul poate implica și elevii în alegerea instrumentelor de evaluare sau stabilirea grilei de notare pentru stimulare și conștientizare.

Evaluarea portofoliului se face în momentul finalizării lui, se comunică elevilor evaluarea de tip analitic sau holistic.

Profesorul cultivă la elevi deprinderea de autoevaluare, creând contextul în care aceștia se pot autoaprecia și autocontrola. A. Stoica subliniază punctele necesare pentru formarea capacității de autoevaluare la elevi:

- prezentarea obiectivelor cadru, de referință, operaționale și de evaluare pe care trebuie să le atingă;
- încurajarea elevilor pentru a-și pune întrebări cu privire la modul de rezolvare a unei sarcini și la efectul formativ al acesteia și consemnarea răspunsurilor în fișa de autoevaluare;
- încurajarea evaluării în cadrul grupului;

Sfârșitul activității este marcat prin răspunsurile date la chestionarele prezentate.

Portofoliul folosit ca modalitate de dezvoltare a competenței de a învăța să învețe a elevului are următoarele avantaje: dezvoltă creativitatea și originalitatea fiecărui elev; cultivă responsabilitatea elevilor pentru propria învățare și pentru rezultatele obținute, implică elevul în propria evaluare și în realizarea unor materiale care să-l reprezinte [7,326,327 p] Scopul evaluării este îmbunătățirea activității și a achizițiilor, ea fiind motivantă și nu stresantă pentru elevi, neinducând stări emoționale negative; este un instrument flexibil, adaptabil activității; dezvoltă capacitatea de autoreflexivitate asupra propriei munci, asupra progreselor înregistrate.

Autoevaluarea susține autonomia celui care învață prin temele de acasă, proiecte, portofolii, învățare în mediul virtual și activități extracurriculare. În mod special, portofoliile încurajează elevii să reflecteze asupra propriilor achiziții, evaluându-și competențele, monitorizând progresul lor și folosindu-le ca bază de date.

Această **fișă de evaluare** a portofoliilor, adaptată după Ampleev M., poate fi utilă în cazul unor portofolii de dimensiuni foarte mari:

Criteriul urmărit	Descriptori de performanță	Punctaj	
		Maxim	Acordat
Aspect general	Prezentarea portofoliului	3	
	Foaia de început completată corect	3	
	Lista cu competențe cheie și cele specifice	3	
	Lista cu conținuturile disciplinei	3	
	Evidențiere grafică pentru titluri și subtitluri	3	
	Materiale întocmite la timp	3	
	Materiale ordonate cronologic	3	
Conținut	Portofoliu complet numeric	5	
	Sistematizare pe obiective a materialelor	3	
	Utilizare imagini, scheme, tabele, hărți ș.a.	3	
	Indicare proveniență materiale utilizate	3	
	Prezența concluziilor personale legate de subiect și conținut	5	

	Existența notelor (de subsol/finale) și a bibliografiei	3	
	Prezența unui glosar de termeni	5	
	Concluzii referitoare la vizite, excursii, participări evenimente	5	
	Rezultatele evaluărilor sunt semnate de părinți	5	
	Sunt prezentate măsuri de ameliorare	3	
	Sunt prezente diplome, articole de presa, etc.	3	
	Materialele sunt suficiente și corespund temei alese	3	
	Materialele au conținuturi semnificative pentru subiectul tratat	3	
	Nu este utilizată compilația de citate	6	
	Se utilizează adecvat termenii de specialitate	3	
Mod de redactare	Sunt respectate regulile, normele gramaticale, ortografice și de punctuație	5	
	Claritatea, precizia și proprietatea termenilor utilizați	3	
	Utilizarea adecvata a sitului funcțional: oficial-administrativ, științific, publicistic, beletristic, familiar/colocvial	3	
Total		90	
Din oficiu		10	
Total general		100	

Există, desigur, un numitor comun în sublinierea dezavantajelor portofoliului:

- nu toți elevii pot fi responsabilizați în realizarea portofoliului;
- elevii „fără experiență” trebuie dirijați, corecți; (monitorizarea fiind foarte importantă în acest caz);
- există dificultate în identificarea originii componentelor (proiecte, fișe) dacă acestea sunt originale sau au fost realizate de un adult sau prin procedeul copy paste;
- este necesar un volum mare de timp atât pentru realizare cât și pentru evaluare;
- întocmirea unor liste de conținut poate fi dificilă;
- este necesar să se stabilească criterii concrete de evaluare (uneori greu de atins de unii elevi);
- dificultatea de a acoperi toate competențele de învățare;
- uneori se poate pune accent mai mult pe formă în detrimentul conținutului (de exemplu: unii elevi talentați la desen pot obține note mai mari chiar dacă conținutul nu este la nivelul cerințelor).[9,88 p]

La nivel european o modalitate importantă folosită pentru viitorii profesori de limbi este "European Portfolio for Student Teachers of Languages (EPOSTL)" ce este proiectat ca portofoliu document în care viitorii profesori își înregistrează progresul.

O sursă de motivare a elevilor pentru învățare este participarea la concursuri prin alcătuirea de portofolii. În acest sens "Reading Race"(cursa de citire) este un exemplu pe care l-am experimentat cu succes. Concursul presupune alcătuirea de portofolii pe baza a opt cărți citite (elevii manifestându-șiopțiunea personală).

După parcurgerea fiecărei cărți elevul răspunde la următoarele cerințe:

1. Descrierea cărții:
  - a) titlul , data de începere și finalizare;
  - b)descrie în trei cuvinte;
2. Scrie un scurt rezumat;

3. Scrie care este lucrul cel mai important învățat;
4. Explică de ce ți-a plăcut;
5. Listează cuvintele necunoscute;
6. Dă un alt titlu cărții;
7. Proiectează un anunț publicitar pentru a vinde cartea(folosind un desen/ un text scurt/ un logo).

Elevii de liceu doresc să fie recompensați prin laude, aprecieri pozitive, încurajări din partea colegilor/părinților/profesorilor, premii. Acest concurs îi stimulează deoarece finalitatea este obținerea de premii în cărți sau participarea la tabere de engleză în țară și în străinătate. Această oportunitate este apreciată în mare măsură mai ales de adolescenți.

Succesul în școală crește în mare măsură succesul pe piața muncii.

Folosirea portofoliilor facilitează adaptarea la schimbările secolului XXI . Se insistă pe necesitatea însușirii a trei competențe transformative care să ajute la construirea unui viitor mai bun: crearea de noi valori, reconcilierea tensiunilor și asumarea responsabilității.

Când elevii creează noi valori , ei răspund la întrebări, colaborează cu ceilalți și încearcă să gândească "outside the box" cu scopul de a găsi soluții inovatoare. Aceasta relevă scopul gândirii critice și creativității, dezvoltate prin portofolii[.8,326,327 p]

Într-o societate interdependentă, elevii sunt instruiți să poată coopera și depăși anumite cereri contradictorii sau aparent incompatibile și să manifeste adaptare la complexitate și ambiguitate. Acestea sunt realizate prin empatie și respect.

Elevii, care au capacitatea de a-și asuma responsabilitatea acțiunilor lor, au tăria morală care le permite judecarea reflectivă lucrând cu ceilalți și respectând planeta.

Paradigma CLT (Communicative language teaching) predarea limbilor străine prin comunicare este sugerată de Jacobs și Farrell încă de la începutul anilor 80. Aceasta a condus la opt schimbări majore specifice învățării holistice subliniate de Bergeron în 1990:

1. **Autonomia elevului**-acesta are posibilitatea de a alege independent conținutul cât și metodele de învățare.
2. **Natura socială a învățării**-procesul de învățare nu este doar o activitate individuală, ea depinzând și de interacțiunea cu ceilalți.
3. **Integrare curriculară**-scoate în evidență conexiunea dintre diferitele arii curriculare, engleza fiind un obiect corelat cu celelalte. Alcătuirea de proiecte și portofolii implică elevii în explorarea lumii exterioare clasei.
4. **Importanța înțelegerii**-conținutul bine aprofundat și explorat este scopul principal în activitățile de învățare a limbilor străine.
5. **Diversitate**-elevii au stiluri și niveluri diferite de învățare. Aceasta a condus la dezvoltarea competențelor de folosire a strategiilor de învățare.
6. **Competențele de gândire**-prin dezvoltarea gândirii critice și creative cu scopul de a le utiliza în activitățile extracurriculare și pe tot parcursul vieții.
7. **Evaluarea alternativă**-prin utilizarea observației, interviurilor, jurnalelor , portofoliilor prin care se aprofundează folosirea limbii străine.
8. **Profesorii ca și coechipieri ai învățării** –profesorul este facilitatorul care încearcă în mod constant diferite alternative care să conducă la aprofundarea competenței de a învăța să învețe.[7,106,107 p]

„Învățarea este un proces creativ care implică încercare și eroare” [7, p.281] Penny
Ur propune următoarea schemă:

Verbalizare->Automatizare->Autonomie

În etapa de **verbalizare** profesorul descrie, demonstrează abilitatea care este învățată; elevii receptează și înțeleg.

Cea de a doua etapă de **automatizare** este cea în care profesorul sugerează exerciții, elevii exersează pentru transformarea competenței în automatism.

Elevii continuă să folosească acea competență, devenind experți și creativi, iar în final **autonomi**. [6,281 p]

Rezultă că învățarea presupune trecerea de la procesul controlat de profesor, la cel autonom-procesul de învățare pe tot parcursul vieții cu ajutorul portofoliilor.

BIBLIOGRAFIE

1. Bocoș, M. Didactica disciplinelor pedagogice: un cadru constructivist. Editura a 3-a. Pitești: Paralela 45, 2008.428 p. ISBN 978-973-47-0534-4
2. Cabac, V. Utilizarea portofoliului electronic în cadrul cursului universitar „Didactica informaticii”. În: Probleme actuale ale teoriei și practicii evaluării în învățământ: Materialele Conferinței științifice cu participare internațională. Chișinău: Univers Pedagogic, , p.135-138,2007. ISSN 185-213
3. Cerghid, I. Metode de învățământ. Ediția a III-a. Iași: Polirom, 2006. 20 p. ISBN 973-46-0175-X
4. Ionescu, M., Radu, I., Didactica modernă, Ed.a 2-a rev.-Cluj-Napoca, Dacia, 2001, 221 p, ISBN 973-35-1084-X.
5. Miller, B., Singleton, L. *Formarea cetățenilor. Corelarea evaluării autentice cu procesul de învățământ/instrucția în educația civică/referitoare la lege*. Chișinău: Prag-3, 2002. 238 p. ISBN 9975-77-022-3
6. Penny Ur's, *A Course in Language Teaching, Practice and theory*, 2009, 20, 281p. ISBN 978-0-521-44994-6.
7. Rossner, R. *Language Education Management –Language Teaching Competences*, Oxford University Press, 2017, 28, 29 p. ISBN 978-0-19-440326-9.
8. Scrivener, J. *Learning Teaching-The Essential Guide to English Language Teaching-Third edition*, Macmillan, 2011, 326-327 p. ISBN 978-0-230-72982-7.
9. Stoica, A. *Evaluarea curentă și examenele. Ghid pentru profesori*, Ed. ProGnosis, Bucuresti, 2001. 88 p, ISBN 9738509319
10. Venn, J. *Assessing students with special needs*. New Jersey: Merrill, 2000, 540, 656 p. ISBN 978-0-13-781204-2

UTILIZAREA INSTRUMENTELOR SPECIFICE DE EXPLORARE A MEDIULUI DE CĂTRE PREȘCOLARI

USE OF SPECIFIC TOOLS FOR EXPLORING THE ENVIRONMENT BY PRESCHOOLERS

*Stela Gînju, doctor, conferențiar universitar,
UPS „Ion Creangă” din Chișinău
Gînju Stela, Ph.D., associate professor, SPU "Ion Creanga"*